

Veszprémi Civil Információs Centrum

Jogszabályi keretek

**„A Partnerség Erősítése” ÁROP-1.1.14-2012-2012-0011
azonosítóhoz tartozó projekt társadalmi fenntarthatósági
vállalásának teljesítéséhez kapcsolódóan**

Veszprém Megyei Civil Hálózatért Közhasznú Egyesület

Cím: 8200 Veszprém, Kossuth u. 10. II/203.

Telefon: +36 (88) 401-110

E-mail: civilhaz@vpmegye.hu

Honlap: www.civilhazveszprem.hu

ÁROP -1.1.14 -2012-2012-0011

Civil Információs Centrum működtetése

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

www.ujszechenyiterv.gov.hu

06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával,
a Kohéziós Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A törvényalkotó célja a fővárosban és a 19 megyében létrehozott Civil Információs Centrumokkal, hogy a szektoron belüli és szektorközi együttműködés ösztönzésével sokoldalú és gyakorlati fejlesztő segítséget adjanak a civil szervezetek számára, elérve ezáltal, hogy a civil szektor minél hatékonyabban tudja ellátni vállalt feladatait.

E célok elérése érdekében a Civil Információs Centrumok feladatát képezi a civil szervezetek működésének szakmai támogatása, fenntarthatóságuk erősítése, továbbá az államháztartás alrendszereiből nyújtott támogatások szabályszerű felhasználásának elősegítése.

A centrumok a feladatok ellátása során folyamatos információs szolgáltatást végeznek meghatározott témákban (partnerség alakítása, önkéntesség, bejegyzés, adatlapok, egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról stb.)

Az információ szolgáltatás részben személyesen az irodában, részben telefonon, részben pedig az on-line felületen keresztül történik, természetesen ingyenesen az azt igénybe vevő civil szervezetek számára.

Jelentős támogató szolgálat folyik a nonprofit témájú képzéseken, partnerségi napokon és kerületi önkormányzatokkal is együttműködve, de akár a civil szervezetek által kezdeményezett (pl. sportszövetség az tagegyesületek számára) megjelenéseken keresztül.

E képzések, fórumok, vagy akár tanácsadások a konkrét jogszabályhelyek ismertetésén túl a kialakult gyakorlatra, a praktikusan megtehető civil szervezeti szabályozásra, szükséges módosításokra is kitért.

Remélhetően, az ellátott feladatok által a civil szervezetek teljes körű információhoz juthatnak az együttműködések céljáról, szerepéről, tartalmáról és megvalósulásáról, illetve az intézményesített partnerségi megoldások létrejöttéről.

Ezek pedig összességükben előmozdítják és megerősítik a civil szervezeteket tevékenységük meghatározó és fontos létében, a társadalomban betöltött nélkülözhetetlen szerepükben.

2012. január 1. napján lépett hatályba az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXX. törvény, azaz a Civil törvény, az Ectv., valamint a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (Nytv.).

A két törvény – kiegészülve az azokhoz készített kormány- és miniszteri rendeletekkel – módosította a társadalmi szervezetekkel kapcsolatos szabályokat, de akár úgy is megfogalmazható, hogy valójában új helyzetet teremt a civil szféra szervezetei számára. Emellett azonban továbbra is hatályban maradtak korábbi jogszabályok is, mint pl. a Ptk.

Alapvető változás a Civil törvényben a „társadalmi szervezet” elnevezés helyett a „civil szervezet” elnevezés használata.

Ezzel egyidejűleg az alábbi jogszabályhelyek kerültek hatályon kívül helyezésre:

- egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény
 - a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény
 - a társadalmi szervezetek nyilvántartásának ügyviteli szabályairól szóló 6/1989. (VI.8.) IM rendelet
 - az alapítványok nyilvántartásának ügyviteli szabályairól szóló 12/190. (VI.13.) IM rendelet
- Megállapítható, hogy ezen összefoglaló készítésekor a civil szektor működését meghatározó és irányító jogszabályhelyek az alábbiak:
- alapítványi rendelkezések: Ptk. 74/A-F. § - módosult: 74/A. § (4) bekezdése, 74/E. § (1)-(2), (5) és (7) bekezdései
 - egyesületi rendelkezések: - módosult: Ptk. 61-65. §
 - az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXX. törvény (Civil tv. vagy Ectv.)
 - a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII.30.) Korm. rendelet
 - a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 224/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet
 - a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény
 - a civil szervezetek bírósági eljárásokban alkalmazandó űrlapjairól szóló 11/2012. (II.29.) KIM rendelet
 - a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény
 - egyes vagyonytilkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvény

Az alkalmazandó jogszabályhelyek képét árnyalja, hogy 2014. március 15. napján fog hatályba lépni az új Polgári Törvénykönyv, és az ezzel egyidejűleg módosítandó több jogszabály, amelyet nyilván nem lehet figyelmen kívül hagyni a civil szervezetek működésének eljárásaiban.

A civil szervezetek fogalma

A Civil törvény felsorolja a civil szervezetek különböző formáit, mint: civil társaság, a Magyarországon nyilvántartásba vett egyesület - a párt kivételével -, valamint az alapítvány. A szervezetek tartalmát és létrejöttük, működésük alapvető és meghatározó feltételeit továbbra is a Ptk. rögzíti.

A szervezettípusok közötti különbséget talán úgy lehet a legkönnyebben és legerőteljesebben megfogalmazni, hogy az egyesület a tagok önszerveződő közössége valamely cél, tevékenység érdekében, az egyesület személyeket egyesít, az alapítvány pedig célok, tevékenységek támogatását végző szervezet, alapítványi vagyont egyesít.

„Ptk. 61. § (1) Az egyesület olyan, Magyarországon önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályában meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét. Az egyesület jogi személy.

(2) Egyesület elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység folytatása céljából nem hozható létre, ilyen tevékenységet csak a célja megvalósításának előmozdítása érdekében, kiegészítő jelleggel végezhet.

(3) Az egyesület alapításához az szükséges, hogy legalább 10 alapító tag az egyesület megalakítását kimondja, az egyesület alapszabályát elfogadja, ügyintéző és képviselői szerveit megválassza és Magyarországon székhellyel rendelkezik.”

„Ptk. 74/A. § (1) Magánszemély, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság (a továbbiakban együtt: alapító) - tartós közérdekű célra - alapító okiratban alapítványt hozhat létre. Alapítvány elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatása céljából nem alapítható. Az alapítvány javára a célja megvalósításához szükséges vagyont kell rendelni. Az alapítvány jogi személy.”

„Ptk. 578/J. § (1) Természetes személyek társaságot nem gazdasági érdekű közös céljaik előmozdítására és közösségi célú tevékenységük összehangolására vagyoni hozzájárulás nélkül is létrehozhatnak (civil társaság).”

Az egyesület és az alapítvány tehát jogi személy, míg a civil társaságnak nincs jogi személyisége.

A Civil törvény elfogadásával módosult a Ptk. az egyesület vonatkozásában, és került akként meghatározásra, hogy az egyesületet Magyarországon kell létrehozni.

Sőt, a Civil törvény új elemként határozta meg, hogy az egyesület működésének földrajzi kiterjedése (hatókör) alapján lehet: helyi, területi, országos, de akár nemzetközi szinten ellátott tevékenységű szervezet.

Civil szervezet alapítása

„Ptk. 61. § (2) Egyesület elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység folytatása céljából nem hozható létre, ilyen tevékenységet csak a célja megvalósításának előmozdítása érdekében, kiegészítő jelleggel végezhet.

(3) Az egyesület alapításához az szükséges, hogy legalább 10 alapító tag az egyesület megalakítását kimondja, az egyesület alapszabályát elfogadja, ügyintéző és képviseleti szerveit megválassza és Magyarországon székhellyel rendelkezik.

(4) Az egyesület megalapítását követően kérni kell annak nyilvántartásba vételét. Az egyesület nyilvántartásba vétele nem tagadható meg, ha az egyesület

- a) alapszabályában foglalt célok és tevékenységek nem ellentétesek az Alaptörvénnyel, és
- b) alapítói eleget tettek a törvényben előírt követelményeknek.”

Megállapítható, hogy az egyesületi formánál új kötelező elem a magyarországi székhelyhasználat, illetve a törvényalkotó új rendelkezése, hogy az egyesület akkor minősül szövetségnek, ha tagjai között legalább két jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet van.

Változatlan tartamú szabályozást rögzíti az új Civil törvény azzal, hogy az egyesület célja és tevékenysége, az egyesületi jog gyakorlása nem sértheti az Alaptörvény C./ cikk (2) bekezdését, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. Minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható egyesület, amely összhangban áll az Alaptörvénnyel, és amelyet törvény nem tilt. Változatlan, hogy az egyesület nyilvántartásba vétellel jön létre.

A Civil törvény elfogadásával alkalmazható új szabály, hogy minden egyesület saját maga rendelkezik nevével, címerével, logójával és minden a nevéhez kapcsolódó joggal, különös tekintettel a hirdetési, reklám és a tevékenység televíziós, rádiós, valamint egyéb elektronikus technikákkal történő közvetítésével kapcsolatos jogokra szerződést köthet.

„Ptk. 74/A. § (2) Az alapítvány a bírósági nyilvántartásba vételével jön létre. A nyilvántartásba vétel nem tagadható meg, ha az alapító okirat az e törvényben

meghatározott feltételeknek megfelel. Az alapítvány tevékenységét a nyilvántartásba vételről szóló határozat jogerőre emelkedése napján kezdheti meg.”

Tehát a szabályozás változatlan, - 2012. január 1. napját követően is - az alapítványt az alapító hozza létre az alapító okiratba foglalt nyilatkozatával, és a szervezet a bírósági nyilvántartásba vétellel nyeri el jogi személyiségét,

A civil társaság létrehozása nem igényel bírósági, vagy hatósági bejegyzést. Az legalább két alapító tag egy társasági szerződésben megjelöli a célokat, az együttműködés formáját, a társaság szervezetét és képviselőjét. Annak a feltételnek azonban meg kell felelni, hogy a társaság célja ne gazdasági cél legyen, és legyen egy ügyvivő tag.

A civil szervezetek létesítő okirata (alapszabály, alapító okirat, társasági szerződés)

A létesítő okirat tartalmát részletesen egyik jogszabály sem sorolja fel tételesen, a szervezetnek az okirat tartalmát tekintve lényegében teljes szabadsága van. Azonban a kötelező tartalmi elemek (Ptk.) hiánya miatt nem jön létre a bírósági nyilvántartásba vétel, tehát a szervezet nem jön létre. Természetesen további tartalmi elemek felvehetők azzal, hogy ezek a rendelkezések sem lehetnek jogszabálysértőek.

Alapítványok esetén hangsúlyozandó szabályozás, hogy jelenleg hatályosan több alapító esetén egyhangú döntésük szükséges, az alapító okiratot valamennyiüknek alá kell írniuk.

A civil szervezetek alapítása, a működés során jogi képviselő igénybevétele, ügyvédi ellenjegyzés nem szükséges.

„Ptk. 62. § (1) Az egyesület alapszabályában rendelkezni kell a szervezet nevről, céljáról és székhelyéről, szervezetéről, a tagsági jogviszony keletkezésének és megszűnésének módjáról és feltételeiről.

(2) Az egyesület alapszabálya az abban meghatározott célkitűzéseknek megfelelően biztosítja a szervezet működését, elősegíti a tagok jogainak és kötelességeinek érvényesülését.”

„Ptk. 74/B. § (1) Az alapító okiratban meg kell jelölni az alapítvány

- a) nevét;
- b) célját;
- c) céljára rendelt vagyont és annak felhasználási módját;
- d) székhelyét.

(2) Az alapító okiratban az alapító rendelkezhet az alapítványhoz való csatlakozás lehetőségéről és egyéb feltételekről is.

(3) Az alapító az alapító okiratban az alapítvány szervezeti egységét jogi személynek nyilváníthatja, ha a szervezeti egységnek önálló ügyintéző és képviselői szerve van,

valamint, ha rendelkezik a működéséhez szükséges, az alapítvány céljára rendelt vagyontól elkülönített vagyonnal.”

Az alapítvány alapító okiratának módosításáról a Ptk. 74/B. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az kizárólag - az alapítvány nevének, céljának és vagyonának sérelme nélkül - módosítható.

Az alapítványi szabályozás egyik fontos elemét meg kell említeni: az alapítói jogai gyakorlásának átruházását.

Az alapító az alapító okiratban jogainak gyakorlására - különösen halála, megszűnése esetére - maga helyett más személyt is kijelölhet. Alapító vagy a jogainak gyakorlására kijelölt más személy hiányában az alapítói jogosultságok a bíróságot illetik meg. A kijelölt személynek is elfogadó nyilatkozatot kell tenni, az alapító okiratot alá kell írnia.

2014. január 1-től kérhető, hogy a bíróság az alapító jogainak gyakorlása során e jogok gyakorlására maga helyett - a kezelő szerv (szervezet) javaslatának figyelembevételével - más személyt jelöljön ki. A kezelő szerv (szervezet) által egyhangú döntéssel javasolt személy kijelölése nem tagadható meg, ha ennek törvényi akadálya nincs. (Ptk. 74/C. § (8) bekezdés)

Egyebekben a civil szervezetek létesítő okiratainak módosítása esetén a szervezet nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Az egyesület tagsága, a tagok jogai és kötelességei

„Ptk. 62. § (3) Az egyesület tagja

- a) részt vehet az egyesület tevékenységében és rendezvényein;
- b) választhat és választható az egyesület szerveibe;
- c) köteles eleget tenni az alapszabályban meghatározott kötelességeinek;
- d) nem veszélyeztetheti az egyesület céljának megvalósítását.

(4) Az egyesület alapszabálya különleges jogállású tagságról (pártoló tag, tiszteletbeli tag) is rendelkezhet. A pártoló tag az egyesület tevékenységében csak vagyoni hozzájárulással vesz részt, a tiszteletbeli tagot az egyesület tagjai választják meg e tagságra. A különleges jogállású tagok az egyesület szerveibe nem választhatnak és az egyesületi szervek döntéshozatalában csak tanácskozási joggal vehetnek részt. Költségvetési szerv egyesület pártoló tagja nem lehet.”

Az egyesület tagja lehet magánszemély, 18 év alatti személy is (de helyette törvényes képviselője tesz nyilatkozatot) és nem magyar állampolgár is, emellett jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság (közkereseti társaság, betéti társaság)

Az alapítványok esetén tagságról fogalmilag nem beszélhetünk. Az alapítvány kezelő szerve, a kuratórium, ennek tagja az, akit az alapító erre felkér, illetve a feladatot elvállalja. A kuratórium tagjai jellemzően magánszemélyek azzal, hogy kiskorú személy nem lehet a kuratórium tagja.

A civil szervezet legfőbb szerve

„Ptk. 63. § (1) Az egyesület legfőbb szerve a tagok összessége (taggyűlés) vagy a tagok által - az alapszabályban meghatározottak szerint - közvetlenül vagy közvetett úton legfőbb szervként választott testület.

(2) Az egyesület legfőbb szervét szükség szerint, de legalább évenként egyszer össze kell hívni. A legfőbb szervet össze kell hívni akkor is, ha azt a bíróság elrendeli, illetve ha azt a tagok legalább egytizede vagy az alapszabályban ettől eltérően meghatározott hányada - az ok és a cél megjelölésével - kéri. A legfőbb szerv ülése személyes részvétellel elektronikus úton is lefolytatható, ha a legfőbb szerv tagjainak személyazonossága az igénybe vett elektronikus úton megfelelően igazolható, dokumentálható és ennek lehetőségét és módját a létesítő okirat rögzíti.

(3) Az egyesület ügyintéző és képviseleti szerve a tagok által ilyen célból - az alapszabályban meghatározottak szerint - közvetlenül vagy közvetett úton választott testület (elnökség) vagy személy.

(4) Az egyesület legfőbb szervének hatáskörébe tartozik:

- a) az alapszabály megállapítása és módosítása;
- b) az éves költségvetés, illetve az előző évről szóló számviteli beszámoló elfogadása, ha törvény eltérően nem rendelkezik;
- c) az ügyintéző és képviseleti szerv éves beszámolójának elfogadása;
- d) az egyesület más egyesülettel való egyesülésének vagy feloszlásának kimondása;
- e) az ügyintéző és képviseleti szerv tagjainak megválasztása és visszahívása;
- f) döntés mindazokban az ügyekben, amelyeket az alapszabály a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörébe utal.

(6) Az egyesület szervei határozatképesek, ha tagjainak több mint a fele jelen van, az alapszabály ennél magasabb jelenléti arányt is megállapíthat. Az egyesület szervei határozataikat a jelenlévők szótöbbségével hozzák mindazon kérdésben, amely tekintetében az alapszabály a szótöbbség magasabb arányát nem írja elő.

(7) Ha az egyesület szerveinek ülése nem határozatképes, megismételt ülést kell tartani. A megismételt ülés a határozatképtelen ülést követő későbbi időpontra az eredetivel azonos napirenddel hívható össze. A megismételt ülés a legfőbb szerv esetében a megjelent tagok

számától függetlenül, egyéb egyesületi szerv esetén pedig a (6) bekezdésben foglalt rendelkezés szerint határozatképes.”

A Civil törvény elfogadásával egyidejűleg módosított Ptk. új szabályából következően a legfőbb szerv ülése személyes részvétellel elektronikus úton is lefolytatható, ha a legfőbb szerv tagjainak személyazonossága az igénybe vett elektronikus úton megfelelően igazolható, dokumentálható és ennek lehetőségét és módját az alapszabály rögzíti.

(megjegyzem, hogy a személyes tanácsadásokon feltett kérdések szerint, ezzel a rendelkezéssel leginkább az alapítvány kuratóriumi tagjai kívántak volna élni...)

Az alapítványok esetén a legfőbb szerv helyett a kezelő szerv megjelölést használjuk, lényegében ez a testület biztosítja az alapítvány működését, működtetését.

Az alapítás után a kezelő szerv az általános ügydöntő, ügyvezető és képviseleti szerv.

„Ptk. 74/C. § (1) Az alapító - az alapító okiratban - kijelölheti a kezelő szervet, illetőleg ilyen célra külön szervezetet is létrehozhat. A kezelő szerv (szervezet) az alapítvány képviselője. Az alapító az alapító okiratban úgy is rendelkezhet - a (3) bekezdésben foglalt követelmény keretei között - hogy a kezelő szerv (szervezet) vagy annak tagja kijelölése meghatározott időtartamra vagy feltétel bekövetkezéséig áll fenn. E rendelkezés azonban az időtartam lejárta, illetve a feltétel bekövetkezése esetén is csak az új kezelő szerv (szervezet), illetve az új tag kijelölésének bírósági nyilvántartásba vételével egyidejűleg válik hatályossá.

(2) A bíróság köteles kezelő szerv (szervezet) kijelöléséről gondoskodni, ha erről az alapító nem rendelkezett, illetőleg a kezelő szerv (szervezet) a feladat ellátását nem vállalja.

(3) Nem jelölhető ki, illetve nem hozható létre olyan kezelő szerv (szervezet), amelyben az alapító - közvetlenül vagy közvetve - az alapítvány vagyonának felhasználására meghatározó befolyást gyakorolhat.

(4) Ha az alapító az alapítvány kezelésére külön szervezetet hoz létre, az alapító okiratban rendelkeznie kell annak összetételéről és meg kell jelölnie az alapítvány képviselőjére jogosult személyt, ha pedig a képviselőre többen jogosultak, úgy a képviseleti jog gyakorlásának módját, illetőleg terjedelmét is. A képviseleti jog korlátozása jóhiszemű harmadik személy irányában hatálytalan. Az alapító az alapító okiratban úgy is rendelkezhet, hogy a kezelő szerv (szervezet) az alapítvány alkalmazottjának képviseleti jogot biztosíthat, megjelölve a képviseleti jog gyakorlásának módját, illetőleg terjedelmét.

(6) Ha a kezelő szerv (szervezet) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti, az alapító a kijelölést visszavonhatja és kezelőként más szervet (szervezetet) jelölhet ki.”

Összefoglalva, kezelő szerv csak alapítványok esetében van, amennyiben az alapító testületet jelöl ki, akkor ezt a testületi kezelő szervet nevezzük kuratóriumnak. A

kuratórium kezelő szerv és legfőbb szerv is egyben. Egyesület esetében kezelő szerv nincs, az egyesülnek legfőbb döntéshozó szerve van.

A civil szervezet ügyintéző és képviseleti szerve

Az egyesület ügyintéző és képviseleti szerve a tagok által ilyen célból – az alapszabályban meghatározottak szerint – közvetlenül vagy közvetett úton választott testület vagy személy.

„Ptk. 62. § (5) Az egyesület ügyintéző és képviseleti szervének tagja az lehet,

a) aki legalább korlátozottan cselekvőképes, kivéve, ha a cselekvőképességét a bíróság a képviseleti joggal érintett ügycsoportban korlátozta, és

b) a közügyek gyakorlásától nincs eltiltva, és

c) aki

ca) magyar állampolgár, vagy

cb) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározottak szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkeznek, vagy

cc) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozik, és bevándorolt vagy letelepedett jogállású, illetve tartózkodási engedéllyel rendelkezik.”

A fent írtak szerint is, alapítványok esetén az ügyintéző és képviseleti feladatokat a kuratórium látja el.

Civil szervezetek gazdálkodása

„Ptk. 62. § (8) Az egyesület a vagyonával önállóan gazdálkodik, tartozásaiért saját vagyonával felel. A tagok - a tagdíj megfizetésén túl - az egyesület tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.

„Ptk. 74/B. § (6) Az alapítvány gazdálkodására az egyesület gazdálkodására vonatkozó szabályok [62. § (3) bek.] az irányadók.”

Az utaló szabályból is következően a civil szervezetek gazdálkodása szabályait az egyesületre vonatkozó Civil törvénybeli, - a civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről szóló 350/2011. (XII.30.) Korm. rendelet, valamint egyéb, a civil szervezetek gazdálkodására vonatkozó jogszabályok tartalmazzák.

Az egyesület az alapszabályában meghatározott cél (alapcél) megvalósítása érdekében vagyonával önállóan gazdálkodik, elsődlegesen gazdasági – vállalkozási tevékenység folytatása céljából nem hozható létre, ilyen tevékenységet csak a célja megvalósításának

előmozdítása érdekében kiegészítő jelleggel végezhet, amennyiben az alapcél szerinti tevékenységet nem veszélyezteti.

Az egyesület tartozásaiért saját vagyonával felel, alapítója, tagja – a vagyoni hozzájárulásának megfizetésén túl – az egyesület tartozásaiért saját vagyonával nem felel.

Új szabály, hogy amennyiben az egyesület gazdasági – vállalkozási tevékenységéből származó éves bevétele meghaladja az összes éves bevételének hatvan százalékát, úgy elsődlegesen gazdasági – vállalkozási tevékenységű szervezetnek minősül.

A Civil törvény szerint (új szabályként meghatározva) gazdasági – vállalkozási tevékenységnek minősül a jövedelem- és vagyonszerzésre irányuló vagy azt eredményező, üzletszerűen végzett gazdasági tevékenység, ide nem értve az adomány (ajándék) elfogadását, továbbá a bevétellel járó, létesítő okiratban (alapszabályban) meghatározott cél szerinti, valamint a közhasznú tevékenységet.

Ugyancsak új szabály, hogy az egyesület bevételeit (a Civil törvény 19. § (1) bekezdés a-g) pontjai szerinti részletezésben), míg a költségeit, ráfordításait (a Civil törvény 19. § (2) bekezdése szerinti részletezésben) elkülönítetten, a számviteli előírások szerint tartja nyilván.

Az alapítványok és egyesületek, mint a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 224/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet alapján kell az éves beszámolót elkészíteni. A beszámoló formáját a szervezet által folytatott tevékenység, az általa az alaptevékenységből és a vállalkozási tevékenységből elért éves bevétel nagysága, valamint a könyvvezetés módja határozza meg.

A beszámoló lehet egyszeres könyvvezetés esetén egyszerűsített beszámoló, melynek része az egyszerűsített mérleg és eredmény-levezetés, kettős könyvvezetés esetén egyszerűsített éves beszámoló. Ennek része a mérleg, az eredmény-kimutatás és a kiegészítő melléklet.

Ezen túlmenően civil szervezet (az is, amely nem közhasznú jogállású) köteles a beszámolójával egyidejűleg közhasznúsági mellékletet is készíteni.

Az civil szervezet köteles az arra jogosult testület által elfogadott beszámolóját, valamint az adott üzleti év mérlegforduló napját követő ötödik hónap utolsó napjáig letétbe helyezni, az Országos Bírósági Hivatal (1363 Budapest Pf.: 24.) címére történő megküldéssel. 2012-től kezdve - főszabály szerint - csak olyan civil szervezet kaphat költségvetési támogatást, amely beszámolóját letétbe helyezte. A beszámoló adatainak lekérdezését a Civil Információs Portál számára lehetővé kell tenni.

Új szabályozás, hogy a jelentős költségvetési támogatásban részesülő szervezet vezető tisztségviselője köteles vagyonynyilatkozatot tenni a beszámoló letétbe helyezését követő 90 napon belül. A vagyonynyilatkozat tételével kapcsolatos előírásokat külön jogszabály, az egyes vagyonynyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvény rögzíti.

A civil szervezetek gazdálkodását segíti, hogy amennyiben az éves bevétel meghaladja – 2014. január 1. napjától hatályosan – az ötven millió forintot, kizárólag akkor kötelező a felügyelő bizottság létrehozása. E rendelkezés a „kisebb” civil szervezetek működését segíti, hiszen az értékhatár öt millió forintról való felemelése, a szervezet „karcsúsítását” is eredményezheti.

A civil szervezetek állami támogatásának fontosabb szabályait érintően, a központi költségvetési forrás terhére egyesületnek működési támogatás csak akkor nyújtható, ha a Nemzeti Együttműködési Alap biztosítja a költségvetési támogatás forrását.

Az Alap a civil önszerveződések működését, a nemzeti összetartozást, a közjó kiteljesedését, a civil szervezetek szakmai tevékenységét támogató központi költségvetési előirányzat, amely felett a rendelkezési jogot a miniszter gyakorolja.

Az Alap terhére az alábbi célokra teljesíthetők kifizetések a támogatott egyesületeknek és alapítványoknak, illetve kerülhet pályázat kiírása egyesület, alapítvány és szövetség számára:

„Ectv. 56. § (1) a) civil szervezetek által gyűjtött és a számviteli beszámolóban feltüntetett adományok értéke után járó öt százalékos normatív kiegészítés, amelyet a civil szervezet működési költségeinek fedezésére fordít;

b) civil szervezetek működésének támogatása;

c) civil szervezeteket érintő évfordulók, fesztiválok, hazai és határon túli rendezvények támogatása;

d) nemzetközi civil kapcsolatokban a magyarországi civil szervezetek jelenlétének biztosítása, hazai és határon túli rendezvényeken, fesztiválokon történő részvétel támogatása, nemzetközi tagdíjakhoz támogatás biztosítása, európai integrációt elősegítő programok támogatása;

e) civil szférával kapcsolatos tudományos kutatások, monitoring-tevékenység és nyilvántartási feladatok támogatása;

f) civil szférával kapcsolatos szolgáltató, tanácsadó, oktatási, fejlesztő, segítő, illetve esélyegyenlőséget és akadálymentességet elősegítő tevékenység és intézmények támogatása;

- g) civil szférát bemutató kiadványok, elektronikus és írott szakmai sajtó támogatása;
- h) civil szervezetek pályázati önrészeinek támogatása;
- i) adományoztó szervezeteknek szóló juttatás a Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsa (továbbiakban: Tanács), illetve a kollégiumok egységes elvek mentén meghatározott, forrásautomatizmus biztosításáról szóló döntései alapján;
- j) civil érdek-képviselési tevékenység támogatása;
- k) az Alap működtetésével kapcsolatos költségek fedezete.”

Civil szervezetek megszűnése

„Ptk. 64. § (1) Az egyesület megszűnik, ha

- a) az egyesület egy másik egyesülettel egyesül (összeolvad, beolvad),
- b) a legfőbb szerve a feloszlásáról határoz,
- c) a bíróság feloszlátja
- d) a törvényességi ellenőrzési eljárás eredményeképpen a bíróság megszünteti vagy megállapítja megszűnését,
- e) a fizetéseképtelensége miatt indult eljárásban a bíróság megszünteti, és az egyesületet a nyilvántartásból törlik.

(2) Az (1) bekezdés b)-e) pontjaiban foglalt esetekben az egyesület jogutód nélkül szűnik meg. Az (1) bekezdés b) pontjában foglalt esetben végelszámolási eljárást, a c)-d) pontjában foglalt esetekben pedig kényszer-végelszámolást kell lefolytatni.

(3) A legfőbb szerv nem dönthet az egyesület feloszlásáról, ha az egyesülettel szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt vagy az egyesület fizetéseképtelenségét a bíróság megállapította.

(4) Az egyesület alapszabálya vagy törvény eltérő rendelkezése hiányában a jogutód nélkül megszünt egyesület - hitelezői igények kielégítése után - megmaradt vagyonát az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvényben meghatározott célra kell fordítani és az ott megjelölt módon kell nyilvánosságra hozni.”

Tehát a Civil törvény hatályba lépésével egyidejűleg a korábbi szabályozás akként módosult, hogy az egyesület alapszabálya, vagy a törvény eltérő rendelkezése hiányában, a megszünt egyesületnek a hitelezői igények kielégítése után megmaradt vagyona – a civil szervezetek támogatására való felhasználás céljából – a Nemzeti Együttműködési Alapot illeti meg. A vagyon felhasználásnak módját a Civil Információs Portálhoz nyilvánosságra kell hozni.

„Ptk. 74/E. § (1) A bíróság az alapítványt - törvényben meghatározott eljárást követően - a nyilvántartásból törli, ha az alapító okiratban meghatározott

a) cél megvalósult;

b) idő eltelt;

c) feltétel bekövetkezett.

(2) Az alapítványt az (1) bekezdésben foglaltaknak megfelelően akkor is törölni kell a nyilvántartásból, ha a bíróság az alapítványt megszünteti vagy más alapítvánnyal való egyesítését rendeli el.

(3) A bíróság az ügyész keresete alapján az alapítványt megszünteti, ha céljának megvalósítása lehetetlenné vált, illetőleg ha jogszabály-változás folytán a bejegyzést meg kellene tagadnia. A bíróság az alapító kérelme alapján az alapítványt megszünteti, ha az alapítvány céljainak megvalósítása lehetetlenné vált.

(4) A bíróság az alapítványt megszüntetheti, ha a kezelő szerv (szervezet) tevékenységével az alapítvány célját veszélyezteti és az alapító - a bíróság felhívása ellenére - a kijelölést nem vonja vissza és kezelőként más szervet (szervezetet) nem jelöl ki.

(5) A megszünt alapítvány vagyonát - az alapító okirat eltérő rendelkezése hiányában - a bíróság a Nemzeti Együttműködési Alap támogatására köteles fordítani.

(6) A bíróság az érdekelt alapítók közös kérelmére - új alapítvány létrehozása vagy más alapítványhoz való csatlakozás céljából - elrendelheti az alapítványok egyesítését, ha ez az érintett alapítványok céljainak megvalósításával összhangban áll. Az alapítványok egyesítésére irányuló kérelemhez az új, illetőleg a megfelelően módosított - a megszünt alapítvány jogutódlásáról is rendelkező - alapító okiratot is csatolni kell, egyebekben a bíróság eljárására az alapítvány nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni."

Az alapítványok esetén is meghatározó az alapító okiratban tett rendelkezése. Az alapító rendelkezésének hiányában, az alapítvány megszűnése esetén, a bíróság azt a Nemzeti Együttműködési Alap támogatására köteles fordítani.

A Civil törvény szabályozza a megszűnéssel, megszüntetéssel kapcsolatos, azt azt követő eljárásokat.

Minden esetben végelszámolási eljárást kell lefolytatni, ami egy önkéntes eljárás, ha a szervezet mag szeretne megszűnni.

A civil szervezetek végelszámolását mindenképpen meg kell, hogy előzze egy bírósági eljárás, amelyet az alapító kérelmére folytat le peren kívüli formában, megvizsgálva a megszüntetés Ptk-ban írt feltételeinek fennállását. A lefolytatott végelszámolási eljárást követően kerül törlésre az alapítvány a nyilvántartásból.

A megszüntetéssel kapcsolatosan felszámolást a bíróság kezdeményez a szervezet elismert fizetésektelensége esetén, amely eljárás nem azonos a végelszámolással.

Ezen eljárások részletszabályait a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, illetve speciális szabályok a Civil törvény tartalmazza.

A civil szervezetek feletti törvényességi ellenőrzés, az ügyész és a bíróság intézkedései

A Civil törvény hatálybalépésével a törvényességi ellenőrzés szabályai ebben a törvényben kerültek rögzítésre.

„Ectv. 11. § (1) A civil szervezet működése felett az ügyészség - az e törvényben, valamint a Ptk.-ban meghatározott eltérésekkel - az ügyészségről szóló törvény rendelkezései szerint törvényességi ellenőrzést gyakorol. A törvényességi ellenőrzés nem terjed ki az olyan ügyekre, amelyekben egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye.

(2) A törvényességi ellenőrzést gyakorló ügyész ellenőrzi, hogy a civil szervezet

a) belső (önkormányzati) szabályzatai, illetve azok módosításai megfelelnek-e a jogszabályoknak és a létesítő okiratnak,

b) működése, határozatai, a legfőbb szerv döntései megfelelnek-e a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak vagy az egyéb belső (önkormányzati) szabályzatoknak.

(3) Ha a civil szervezet működésének törvényessége másképpen nem biztosítható, az ügyész törvényességi ellenőrzési jogkörében eljárva keresettel a bírósághoz fordulhat. A bíróság a keresetet megvizsgálja és szükség esetén

a) megsemmisíti a civil szervezet bármely szervének törvénytörő határozatát, és szükség szerint új határozat meghozatalát rendeli el,

b) a működés törvényességének helyreállítása érdekében összehívja a legfőbb szervet, vagy határidő tűzésével a törvényes működés helyreállítására kötelezi a legfőbb szervet, és minderről értesíti a civil szervezetnél választott felügyelő szervet is,

c) ha a törvényes működés nem állítható helyre vagy a b) pont szerinti határidő eredménytelenül telt el, a civil szervezetet megszünteti.

(4) A bíróság az ügyész keresete alapján feloszlatja az egyesületet, ha annak működése vagy tevékenysége a 3. § (3) bekezdésébe ütközik.

(5) A bíróság az ügyész keresete alapján megállapítja az egyesület megszűnését, ha az legalább egy éve nem működik, vagy tagjainak száma a Ptk. 61. § (3) bekezdésében meghatározott legkisebb létszám alá csökken.

(6) A civil szervezet - feloszlatása, megszüntetése vagy megszűnésének megállapítása esetén - a nyilvántartásból való törlésről rendelkező bírósági határozat jogerőre emelkedésének napjával szűnik meg.

(7) Az ügyész a civil szervezet szervének törvénysértő határozatának megsemmisítésére a (3) bekezdés a) pontja szerinti keresetlevelet a határozat meghozatalától számított egy éven belül nyújthatja be.”

E szabályok mellett, nyilván egyéb szakhatóságoknak is fennmaradt ellenőrzési jogosultságuk, mint pl. NAV, szakhatóságok engedélyköteles tevékenység végzése esetén, vagy a pályázatok kezelőjének jogosultságai.

Közhasznúság, a civil szervezetek közhasznú jogállása

A Civil törvény legjelentősebb változtatást a közhasznú jogállás megszerzése, illetve fenntartása szabályaiban vezette be.

A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvénynek a Civil törvény elfogadásával egyidejű hatályon kívül helyezésével, a korábban már szinte „automatikus” jogállás megszerzése megszűnt.

(szintúgy a kiemelt közhasznú minősítés változása a közhasznúsági minősítés egyfokozatúvá tétele, azáltal, hogy kiemelkedően közhasznú jogállás nem állapítható meg.)

A törvényalkotó egyértelművé tette, hogy 2014. május 31. napját követően csak olyan szervezetek tevékenységét ismeri el közhasznú tevékenységnek, amely a létesítő okiratban megjelölt közfeladat teljesítését közvetlenül vagy közvetve szolgálja, ezzel hozzájárulva a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez. Közfeladat pedig olyan a jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat, amit az arra kötelezett közérdekből, haszonszerzési cél nélkül, jogszabályban meghatározott követelményeknek és feltételeknek megfelelően végez, ideértve a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását, valamint e feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra biztosítását is.

Közhasznú szervezetté pedig csak az a civil minősíthető, amely közfeladat teljesítésére irányuló közhasznú tevékenységet végez, valamint a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kiegészítéséhez megfelelő erőforrásokkal rendelkezik, továbbá amelyek megfelelő társadalmi támogatottsága kimutatható.

A civil szervezetnek két egymást követő lezárt üzleti évben meg kell felelnie a közhasznúsági feltételeknek, ebből kifolyólag az újonnan alapított szervezet az alapítást követő két éven belül nem szerezhethet közhasznú jogállást. Amennyiben a közhasznú szervezet a közhasznú minősítés feltételeinek nem felel meg, 60 napon belül köteles kérni a közhasznú jogállásának törlését.

2014. május 31. napjáig a jelenlegi közhasznú szervezetek, amennyiben a számviteli beszámolójukat letétbe helyezik továbbra is közhasznú szervezetnek minősülnek, azonban

2014. május 31. napjáig kezdeményezniük kell a Civil törvény szerinti közhasznúsági nyilvántartásba vételt. Ennek elmulasztása esetén a törvényszék törli a közhasznú jogállást.

Az elmúlt időszak azonban talán elegendő volt a tanulásra, és alapjaiban mind az egyesületek, mind az alapítványok teljesíteni tudják a közhasznúsági feltételeket, nyilván akkor könnyebben, ha valóban közhasznú tevékenységet folytatnak.

A közhasznú jogállás megszerzésének feltételeinek a szervezet ezen túlmentően akkor tud eleget tenni, ha hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez, ha a szervezet szolgáltatásai a szervezet testületi tagjain, munkavállalóin, önkéntesein kívül más személyek számára is hozzáférhetőek. (A feltétel fennállása az előző évi beszámoló közhasznúsági mellékletével igazolható)

A szervezet megfelelő erőforrásokkal rendelkezik (ez akkor valósul meg, ha az előző két lezárt üzleti évben az alábbi feltételek közül legalább egy teljesül):

- a) az átlagos éves bevétel az egymillió forintot meghaladja vagy
- b) a két év egybeszámított adózott eredménye nem negatív vagy
- c) személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) elérik az összes ráfordítás egynegyedét. (E feltétel megállapításánál a vezető tisztségviselők juttatásait nem lehet figyelembe venni.) – Ectv. 32. § (4) bekezdés

A szervezet megfelelő társadalmi támogatottsággal bír (ez akkor valósul meg, ha az előző két lezárt üzleti évben az alábbi feltételek közül legalább egy teljesül):

- a) a személyi jövedelemadóból az adózó rendelkezése szerint a szervezet részére felajánlott összeg eléri vagy meghaladja az összes bevétel 2%-át vagy
- b) a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások a két év átlagában elérik az összes ráfordítás felét vagy
- c) a közhasznú tevékenység ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvénynek megfelelően. – Ectv. 32. § (5) bekezdés

A közhasznú szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell az alábbiakat, mely szabályokat többségében, már korábban is tartalmazták a civil szervezetek létesítő okiratai:

- a) - milyen közhasznú tevékenységet folytat,
 - a közhasznú tevékenységet mely közfeladathoz kapcsolódóan végzi,
 - a közfeladatok teljesítését mely jogszabályhelyek írják elő
 - ha tagsággal rendelkezik, akkor nem zárja ki, hogy tagjain kívül más is részesülhessen közhasznú szolgáltatásaiból;

- b) gazdasági-vállalkozási tevékenységet csak közhasznú vagy a létesítő okiratában meghatározott egyéb céljainak megvalósítása érdekében, a közhasznú célok megvalósítását nem veszélyeztetve végez,
- c) gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt a létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére fordítja,
- d) közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.

Emellett rendelkezni kell:

- a) döntésre jogosult szerv döntéseit tartalmazó nyilvántartás vezetéséről, amely nyilvántartásnak tartalmaznia kell: a döntés tartalmát, időpontját, hatályát, a támogatók és ellenzők számarányát;
- b) döntések érintettekkel való közlésének, illetőleg nyilvánosságra hozatalának módjáról,
- c) a szervezet működésével kapcsolatban keletkezett iratokba történő betekintés rendjéről,
- d) a szervezet működésének, szolgáltatása igénybevétele módjának, beszámoló közlésének nyilvánosságáról,
- e) legfőbb szerv üléseinek gyakoriságáról, az ülések összehívásának rendjéről, a napirend közlésének módjáról, az ülések nyilvánosságáról, a határozatképességről és a határozathozatal módjáról
- f) vezető tisztségviselők összeférhetetlenségéről - Ectv. 38. és 39. §
- g) felügyelő szerv létrehozásáról, hatásköréről és működéséről amennyiben felügyelő szerv létrehozása köteleződ) a közhasznú szervezet éves beszámolója jóváhagyásának módjáról
Civil információs centrumokról

„Ectv. 51. § (1) A civil szervezetek működésének szakmai támogatása, fenntarthatóságuk erősítése, továbbá az államháztartás alrendszeréből nyújtott támogatások szabályszerű felhasználásának elősegítése érdekében a miniszter civil információs centrumokat működtet.
(2) A civil információs centrumok nyilvános pályázat útján kiválasztott civil szervezetek.

52. § (1) A civil információs centrumok 51. § szerinti tevékenységük keretében az alábbi feladatokat látják el:

- a) igény esetén közreműködnek a civil szervezetek e törvény szerinti adminisztratív (elektronikus úton teljesítendő) kötelezettségeik teljesítésében,
- b) elősegítik a civil szervezetek és a helyi önkormányzatok és a nemzetiségi önkormányzatok együttműködését,
- c) részt vesznek a civil szervezetek és az üzleti szféra kapcsolatainak és együttműködési lehetőségeinek fejlesztésében,

d) folyamatos működésű szakmai tanácsadási rendszert működtetnek jogi, közhasznúsági területen; pénzügyi, könyvelési, adózási kérdésekben; pályázati módszerekre, technikákra vonatkozóan; számítógép-kezelés területén,

e) folyamatos információszolgáltatást biztosítanak az e törvény szerinti intézkedések végrehajtásának megvalósulásáról,

f) az e célra létrehozott számítógépes rendszeren keresztül adatot szolgáltatnak a Civil Információs Portál számára az a)-e) pontok szerinti feladatokkal kapcsolatos adatok és információk terjesztése érdekében.

(2) A civil információs centrumok kötelesek együttműködni egymással és a szakmai hálózatokkal az (1) bekezdés szerinti célok teljes körű megvalósítása érdekében